

J2

**ŽIVOTNA PRIČA
JOHNATHANA
ROBERTSA,
AMERIČKOG AI SLIKARA
KOJI IZLAŽE U
TEHNIČKOM MUZEJU**

DAMIJAN TADIĆ/CROPIK

ROMINA PERITZ

Američki umjetnik sa zagrebačkom adresom i hrvatski zet Johnathan Roberts kaže da ga je jako razveselilo kada je vidio da se njegova izložba u Tehničkom muzeju održava u prostoru nadomak modela američkih raketa. "Moj djed je cijeli život radio za NASA-u, na dizajnu raketa i letjelica za misije Apollo. Drago mi je da se posve slučajno dogodila ta poveznica u ovom muzeju gdje izlažem svoje radove", kaže Roberts.

Na izložbi "Elementally AI", koja se otvara 8. svibnja, predstavlja novi ciklus od 118 digitalnih kolaža generiranih uz pomoć umjetne inteligencije u kojem istražuje sjecište umjetnosti, tehnologije i znanosti. Svaki kolaž prikazuje određeni kemijski element iz periodnog sustava, a Roberts u njima kombinira klasično slikarstvo, digitalnu umjetnost i kolaž te proširenu stvarnost.

Istraživanja

"Koristeći softver za uređivanje fotografija komponirao sam osnovne slike kombinirajući fotografije, ručno crtane digitalne skice i slike, 3D digitalne skulpture izradene uz pomoć softvera Zbrush, a ponekad čak i slike iz javne domene renesansnih umjetnika, kao i elemente generirane umjetnom inteligencijom. Zatim sam, koristeći verziju AI-ja za generi-

Digitalni san hrvatskog zeta

Johnathan Roberts na izložbi koja se otvara 8. svibnja predstavlja novi ciklus od 118 digitalnih kolaža

Djed je dizajnirao letjelice za misiju Apollo, a ja se doselio u Zagreb nakon fatalnog susreta s Hrvaticom. U kući pričamo izmišljenim jezikom - zovemo ga "croglish"

ranje slika Stable Diffusion, izradio seriju novih slika temeljenih na digitalnim kolažima."

Za svaki je element, priča, napravio istraživanje za što se koristi, gdje se može naći... "Uzmi te arsen, koji je i hrana za piliće i otrov za štakore. Htio sam pokazati vezu između te dvije krajnosti u svom prikazu tog elementa."

Pa iako se u svom novom ciklusu koristio umjetnom inteligencijom, Roberts ne misli da je AI "budućnost" umjetnosti, ali smatra da ima svoje mjesto u njezinoj budućnosti.

Crtarije po zidovima

"Neće zamijeniti postojeće umjetničke forme. Ipak, AI će sigurno imati velik utjecaj na način na koji će se proizvoditi različite vrste umjetnosti, posebno one u kojima su vrijeme i resursi veliko ograničenje. Već možemo vidjeti da je umjetna inteligencija korisna za vizualne efekte u filmovima, za ilustracije masovno proizvedenih publikacija svih vrsta, brzi modni dizajn, a posebno je vjerojatno da će biti prilagodena industrijama koje su već potpuno digitalizirane, poput videoigara i proširene stvarnosti. No dok umjetna inteligencija može biti dobra u stvaranju puno različitih opcija za odabir, nedostaje joj namjera i razbor. Ne može nam reći koja je opcija od deset najbolja za nas. Djela nastala uz pomoć umjetne inteligencije u svakom mediju - vizualnoj umjetnosti, glazbi, videu - proizvode više-manje koristeći istu algoritamsku formulu, dok je proces koji leži u osnovi svakog pojedinog umjetničkog djela koje su izradili ljudi jedinstven. Pitajte AI programera kako njegov stroj generira umjetnost i odgovor će uvijek biti više-manje sličan odgovoru bilo kojeg od njegovih kolega. Pitajte umjetnika kako je stvorio umjetničko djelo i odgovor će se neizbježno odnositi na proživljeno iskustvo", smatra Roberts, koji je u svom umjetničkom radu u posljednjih tridesetak godina isprobao praktički sve moguće tehnike.

"Moj interes za umjetnost javio se od trenutka kada sam se mogao služiti bojicama. Jedno od mojih prvih sjećanja bilo je kada sam kao dijete crtao po zidovima svoje sobe, što mojoj majci nije baš bilo drago. Baš smo bili pred prodajom kuće. Kasnije sam radio slike, skulpture, crteže, a došao sam na koncu i do toga da koristim tehnologiju", kaže Roberts, koji je samouk umjetnik, inače i autor slike dugačke 120 metara. Imao je 22 godine kada je počeo raditi na toj slici u tehnici akvarela i tuša na tkani od muslina. Završio ju je nakon tri godine, a predstavlja, kako kaže, "pokušaj mladog čovjeka s vrlo malo strpljenja ili discipline da nauči sjediti mirno i usredotočeno".

"U vrijeme dok sam radio na njoj, bio sam posebno zaluden djelima drevne kineske umjetnosti koja su se fokusirala na poučavanje o moralu i budističkim načelima, a nasuprot tome i nadrealizmom. Nikada tu sliku nisam javno izložio, a možda ju je manje od deset ljudi zapravo vidjelo u cijelosti. Danas skuplja prašinu na tavanu kuće moje majke u Atlanti."

Najviše inspiracije crpi iz umjetnosti i glazbe u gotovo svakoj kulturi s kojom dolazi u kontakt.

"Povijest, priroda i znanosti - posebice kognitivna znanost, psihologija, fizika čestica, kemija i strojno učenje - moji su izvori inspiracije. Za mene je stvaranje umjetnosti proces koji mi pomaže da povežem niti u svom životu, da lakše shvatim svijet oko sebe. To je također način da se povežem s novim ljudima, a budući da ta-

kođer držim umjetničke radionice raznih vrsta, to je način da podijelim sve što imam za ponuditi, a što je vrijedno dijeljenja."

Prvi posao bio mu je u jednoj umjetničkoj galeriji u Atlanti.

"Bilo je zabavno, radio sam tehničke poslove. Klijenti su bile neke vrlo poznate osobe. Sjećam se posebno Jane Fonde i Eltona Johna. Nakon toga sam se preselio na Zapad, u Teksas, živio sam na rubu kanjona Palo Duro. Prijatelj me pozvao da mu u zamjenu za smještaj pomognem u traganju za jednom rijetkom vrstom miša. Uzdržavao sam se tako da sam radio tri dana u tjednu kao barmen u jednom kaubojskom baru, a ostatak tjedna tragao sam za mišom. I na koncu sam ga i pronašao!"

Zivio je potom, priča, posvuda od Aljaske do Nacionalnog parka Yellowstone, gdje je upoznao svoju suprugu Hrvaticu dok su i ona i on radili u jednom tamosnjem hotelu.

"Kao rezultat mog lutanja, moj profesionalni život je posvuda na karti. Radio sam u umjetničkim galerijama, na jahtama, ribarskim brodovima, stočarskim farmama, skijalištima, hotelima i noćnim klubovima te kao profesor jezika. Kroz sva moja lutanja, stvaranje i izlaganje moje umjetnosti bila je jedina konstanta."

Dobio i državljanstvo

Prije dvadesetak godina konačno se skrasio u Hrvatskoj, gdje je zasnovao obitelj. Od tada je, govoreći, posvećen svojoj umjetnosti te poučavanju jezika i prevodenju iako je nekoliko godina radio kao generalni direktor boutique art hotela na Šipanu. Prvu samostalnu izložbu imao je u zagrebačkoj galeriji Mala 2009., u čemu mu je, kaže, pomogao Fadil Vejzović. Od tada je svoje slike i druge radove izlagao u brojnim umjetničkim galerijama diljem Hrvatske, ali najviše u Zagrebu. Uz to, nekoliko je godina surađivao s kulturnim centrima poput Kina Tuškanac te držao umjetničke radionice u Muzeju suvremene umjetnosti.

"Općenito govoreći, sretan sam u Hrvatskoj. U Zagrebu živim dulje nego na bilo kojem drugom mjestu u životu. Zapravo sam prije nekoliko godina odlučio podnijeti zahtjev za državljanstvo i službeno postao Hrvat. Nisam siguran kakav bi mi život bio da sam ostao u Americi, ali pretpostavljam da bi bilo manje jezične barijere."

Njegov svakodnevni život u Zagrebu podijeljen je, priča Roberts, između posla, obitelji i vremena za zabavu. Budući da se bavi umjetnošću i jezicima, nema potrebu vo-

ELEMENTI KAO MOTIV

«Svaki kolaž prikazuje neki kemijski element iz periodnog sustava»

ditu tipičan život s radnim vremenom od 9 do 17, iako puno vremena posvećuje poslu, ponekad i do 10-12 sati dnevno. Noćna je ptica i ne spava puno.

"Nije rijetkost da odem spavati oko dva ujutro pa se probudim u šest, radim nekoliko sati na umjetničkim projektima, pa odvedem svog ludog lovačkog psa u šetnju po Šljemenu ili Maksimiru." Kad slika ili se na neki drugi način bavi umjetnošću, uvijek će se u pozadini čuti neka glazba - u posljednje vrijeme zaokupljen je australskim rock bendovima. U slobodno vrijeme, kad je u Zagrebu, najviše uziva u druženju s prijateljima u nekima od izvrsnih zagrebačkih vinskih barova, "pogotovo kada postoji lijepo mjesto za sjedenje vani - ljudi koji gledaju i druže se".

A kako je vrlo društvena osoba, zna se dogoditi da prijateljstva sa strancima sklapa na najneobičnijim mjestima. "Možda je to zbog toga što se na američkom jugu, gdje sam odrastao, biti prijateljski nastojan i otvoren prema strancima smatra dobrim ponašanjem", kaže. "Stekao sam prijatelje za cijeli život dok sam stajao u redu da platim račun u restoranu ili putovao na trajektu. U svakom slučaju, postoje obrasci kad je riječ o mojim prijateljima koji su zajednički i u Hrvatskoj i u Americi: većina mojih prijatelja je ili u umjetnosti i književnosti ili u znanosti."

Ipak, od svega mu je, kaže, najvažnija obitelj, tako da svaki dan uvijek izdvoji vrijeme koje provodi sa suprugom Tamarom i 14-godišnjom kćeri.

"Moja supruga vodi tvrtku za jezične usluge, a također uglavnom radi od kuće, tako da se često vidimo. Nekako se nevjerojatno dobro slažemo, s obzirom na to koliko vremena provodimo zajedno. Moja kći se sada sprema za polazak u umjetničku školu. Poput mene, ona je rođena umjetnica i počela je provoditi sate dnevno baveći se umjetnošću prije nego što je krenula u osnovnu školu. Ona ne želi biti umjetnica, ona to jednostavno jest. Mislim da je već prešla 10 tisuća sati prakse."

Društveni život

Dobra je stvar, kaže, što svi u obitelji vole istu vrstu glazbe.

"Sada kada je moja kći tinejdžerica, trudimo se zajedno vidjeti što više rock koncerata, koliko nam to naš raspored dopušta, ne samo u Hrvatskoj nego i u susjednim zemljama, u Ljubljani, Beču, sjevernoj Italiji i tako dalje. Također se trudimo doći na društvena ili kulturna događanja kao što je

OD ZAGORJA DO ELAFITA

«Vikende često provodimo u Zagorju, u vikendici, a ljeta Dubrovniku i na Elafitima»

Sarajevo Film Festival kad god je to moguće, i uvijek se tamo nademo s puno prijatelja. Vrlo često vikende provodimo u Zagorju, gdje imamo vikendicu. Ljeta uglavnom provodimo u Dubrovniku i na Elafitskim otocima, gdje također imamo prijatelje i osjećamo se kao kod kuće."

U kući, priča Roberts, govore mješavinu engleskog, hrvatskog i jezika "croglish".

"To je naš vlastiti izmišljeni jezik koji se sastoji od hrvatskog, engleskog i onomatopejskog brbljanja, koji se prirodno razvio u posljednjih 20 godina." Njemu je, priznaje, savladavanje hrvatskog bilo poprilično teško.

Tijekom dvije godine dok je vodio boutique hotel na Šipanu nastojao je komunicirati na hrvatskom s većinom hotelskog osoblja.

"Kad sam se vratio u Zagreb, svi su me zezali da znam govoriti samo neku lošu verziju otočnog dijalekta." Međutim, sve se promijenilo kad mu se rodila kći.

Razlike u običajima

"Od njezina šestog mjeseca počeo sam joj svaki dan čitati hrvatske knjige priča, pjesme, enciklopedije i još mnogo toga, prvo jednostavne ('pliva patka preko Save...'). Svaki dan. Kasnije je počela više voljeti čitati za sebe, pa je praksa čitanja naglas prestala, ali ja i dalje nastojim redovito čitati knjige na hrvatskom. Ona je i danas strastvena čitateljica. U međuvremenu sam počeo raditi profesionalne prijevode s hrvatskog na engleski, prvo koristeći računalske alate za prevodenje, sve dok mi više nisu bili toliko potrebni. Sada mi ljudi daju komplimente koliko je moj hrvatski napredovao, ali ja sam ipak nesvjestan toga. Znat ću da je moj hrvatski dobar kad to više ne bude tema razgovora."

O razlikama između Hrvata i Amerikanaca kaže da je jedna od stvari na koje se imao problema priviknuti ta da se ondje gdje je odrastao smatralo nepristojnim ne pozdraviti ljude koje sretnes - čak i potpune strance - dok si vani, u javnosti.

"Postoji jedno neizgovoreno pravilo na jugu: ako se slučajno s nekim ulovite pogledom čak i na trenutak, morate uspostaviti potpuni kontakt očima s njim ili kimnuti ili blago mahnuti u znak pozdrava, i pozdraviti ga. Bilo koji pozdrav će poslužiti - 'bok!' ili 'zdravo!' ili 'kako si?' ili 'što ima?'... Nepriznavanje njihova postojanja označava vas kao iznimno grubu i narcisoidnu osobu. To sugerira da je druga osoba nedostojna vaše pažnje i možda odvratna. U Hrvatskoj, primijetio sam, ljudi misle da ste izgubili um ako hodate Tkalčom mašući i kimajući strancima. To je dobar način da si oslobodite put na prepunu pjesačkoj zoni. Pa ipak, ponekad si još uvijek ne mogu pomoći, što je izvor zabave za moju ženu. 'Zdravo!' mahnut ću strancu čiji se pogled na tren susreo s mojim. 'Tko je to bio?' pitat će ona, a ja nemam pojma."

Osjeća li nostalgiju za domovinom? "Uvijek rado posjećujem Ameriku - i uvijek se rado vraćam u Hrvatsku." □